

ОСВІТНЬО-МЕТОДИЧНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Відповідно до нового базового Закону «Про освіту» та «Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років» старшу школу визначено профільною. Пріоритетами нової української школи є оновлений зміст освіти, спрямований на досягнення успішної самореалізації випускника в суспільстві, орієнтацію на його потреби та конкурентоздатність у сучасному мобільному світовому просторі. Особистісно орієнтована модель сучасної освіти покликана максимально враховувати схильності, здібності та інтереси кожного учня, забезпечувати успішну реалізацію його життєвих намірів.

Для учнів, які оберуть напрям академічного навчання, що передбачає поглиблене вивчення іноземної мови, виникає потреба в забезпеченні їх відповідними навчальними засобами, одним із варіантів яких є курси за вибором (елективні курси), які спрямовуються на задоволення професійних намірів старшокласників.

У відділі навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України створено освітньо-методичні ресурси для здійснення профільного навчання з іноземних мов за академічним напрямом. Комплект містить навчальну програму елективних курсів з іноземних мов і чотири навчальних посібники. Вони були підготовлені відповідно до сучасних тенденцій оновлення змісту та структури шкільної іншомовної освіти. Навчальна програма й посібники пройшли апробацію в експериментальних закладах освіти відділу навчання іноземних мов і схвалені для використання у шкільній практиці (протокол комісії з іноземних мов Науково-методичної ради з питань освіти МОН України № 1 від 11.03.2015 р. та лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» № 21. 1/12-Г-232 від 15.06.2017р.).

Навчальна програма елективних курсів є важливим компонентом забезпечення загальноосвітнього процесу. Вона розкриває цілі та змістове наповнення елективних курсів, логіку їх побудови, принципи вибору технологій навчання, форми контролю досягнутих результатів, рекомендації щодо організації навчального процесу тощо. Орієнтиром для створення Навчальної програми слугували типові навчальні програми з іноземних мов для учнів 10–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів. Її концептуальні засади узгоджуються з відповідною галуззю Державного стандарту базової й повної загальної середньої освіти та відповідають

основним положенням «Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання».

Зміст Навчальної програми складається з таких структурних одиниць:

1. ДИДАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ

ЗМІСТУ ЕЛЕКТИВНИХ КУРСІВ.

1.1. Компетентнісна парадигма навчання.

1.2. Комунікативно-діяльнісний підхід до організації навчання.

1.3. Культурологічне спрямування навчальної діяльності.

1.4. Принципи добору навчальних матеріалів для змісту елективних курсів.

2. ЗМІСТ НАВЧАННЯ ЕЛЕКТИВНИХ КУРСІВ.

3. НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ УЧНІВ.

4. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОВОЛОДІННЯ ЗМІСТОМ НАВЧАННЯ.

5. ЗМІСТ І СТРУКТУРА РЕКОМЕНДОВАНИХ ЕЛЕКТИВНИХ КУРСІВ.

5.1. Культура і мистецтво Великої Британії (Culture and art of Great Britain).

5.2. Англійська мова для ділового спілкування (English for Business Communication).

5.3. Країнознавство: Іспанія і Латинська Америка (Bienvenidos a España y América Latina).

5.4. Німецькомовні країни (Deutschsprachige Länder).

Навчання іноземної мови у профільній школі не є автономним процесом, а враховує іншомовний комунікативний досвід, набутий учнями на попередніх ступенях освіти. Він удосконалюється відповідно до рівня, визначеного навчальною програмою для 10–11-х класів, і відрізняється від змісту загальноосвітніх курсів першої та другої іноземної мови мовними, мовленнєвими та інформаційними особливостями профільного навчання. Згідно з такою диференціацією виникає потреба в забезпеченні старшокласників, які обрали іноземну мову для поглибленого оволодіння окремими аспектами своєї майбутньої професії, відповідними навчальними засобами, в яких використовуються дидактично, психологічно й методично

доцільно дібрані методи, форми й види навчання. Вони узгоджуються із сучасними технологіями оволодіння іншомовним спілкуванням (компетентнісним, комунікативно-діяльнісним, особистісно орієнтованим, культурологічним підходами) та з профілізацією його змісту залежно від обраного напрямку. Такими засобами є курси за вибором (елективні курси), яким відводиться провідна роль в урізноманітненні інформації, презентованої іноземною мовою, і зміст яких відбиває певну модель профільно орієнтованої діяльності старшокласників.

Курси розглядаються як обов'язкові навчальні предмети і є засобами забезпечення варіативного компонента змісту навчання. Вони обираються самими учнями відповідно до їхніх інтересів, уподобань і потреб, реалізуються за рахунок шкільного компонента навчального плану й разом із профільним предметом забезпечують наступність змісту загальної шкільної та професійної іншомовної освіти та сприяють розвитку індивідуальної освітньої траєкторії старшокласників.

Для учнів, які оберуть іноземну мову як профільний предмет, пропонуються такі навчальні посібники:

Басай Н.П. **«Німецькомовні країни»**.

Пасічник О.С. **«Англійська мова для ділового спілкування»**.

Полонська Т.К. **«Культура і мистецтво Великої Британії»**.

Редько В.Г., Басай О.В. **«Країнознавство: Іспанія і Латинська Америка»**.

Елективний курс **«Німецькомовні країни» (Deutschsprachige Länder)** – це новий елективний курс з країнознавства, який містить сучасну інформацію про країни, мова яких вивчається, і призначений для учнів 10-х і 11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів та шкіл з поглибленим вивченням німецької мови. Навчальний посібник містить автентичний мовний матеріал, дібраний відповідно до інтересів старшокласників, вправи й завдання на розвиток умінь учнів в усіх видах мовленнєвої діяльності. У посібнику широко використовується інтеграція знань з інших предметів. Він орієнтований на використання вчителем сучасних освітніх технологій.

Навчальний посібник адресовано вчителям німецької мови, методистам з іноземних мов обласних ІІПО, авторам підручників і посібників, студентам мовних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів.

Елективний курс **«Англійська мова для професійного спілкування» («Business English»)** призначений для учнів 10–11-х класів, які вивчають

англійську мову. Він зорієнтований на задоволення пізнавальних потреб старшокласників, їхню мовну, мовленнєву та соціокультурну підготовку в сфері ділової комунікації. Зміст курсу побудовано на основі оригінальних автентичних матеріалів. Його тематика охоплює основні аспекти ділової мовленнєвої взаємодії та спрямована на вирішення тих життєвих і професійних ситуацій, які потенційно можуть виникнути в житті молоді особи: працевлаштування, ділові подорожі, телефонні розмови, офісний етикет, виступи, презентації тощо.

Посібник уміщує обсяг вправ і завдань, які стимулюють пошукову та творчу діяльність старшокласників. Основний акцент зроблено на формуванні в учнів англійської міжкультурної комунікативної компетентності, що досягається завдяки моделюванню реальних ситуацій ділової взаємодії.

Елективний курс адресовано учням старших класів профільної школи, учителям англійської мови, методистам з іноземних мов обласних ІППО, студентам мовних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів.

Елективний курс **«Культура і мистецтво Великої Британії» («Culture and Art of Great Britain»)** створено на засадах компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого і культурологічного підходів. За допомогою оригінальних автентичних текстів, системи творчих завдань і вправ розкрито особливості літератури, живопису, музики, архітектури, театру, кіно, освіти, спорту, мас-медіа країн Великої Британії; охарактеризовано традиції та звичаї культурно-історичного життя Великої Британії в порівнянні з українськими реаліями; презентовано інтерактивні форми роботи (навчання у співпраці, навчально-мовленнєві ситуації, проектна діяльність тощо) і контролю навчальних досягнень школярів (тестування, мовне портфоліо тощо).

Упровадження навчального посібника сприятиме подальшому розвитку в учнів старшої школи іншомовної комунікативної компетентності та посиленню культурознавчого, країнознавчого й соціокультурного аспектів змісту навчання англійської мови засобом діалогу культур.

Елективний курс **«Країнознавство: Іспанія і Латинська Америка» («Bienvenidos a España y América Latina»)** призначений для учнів 10–11-х класів, які вивчають іспанську мову. У ньому представлена нова інформація, що не міститься у змісті шкільних підручників, про Іспанію та іспаномовні країни Латинської Америки: державний устрій, пресу, життя молоді, культуру, музику, кіно, театр, живопис, свята, спорт, традиції та звичаї.

Зміст посібника вмотивовує навчальну діяльність учнів, сприяє розвитку в них іспаномовної комунікативної компетентності. У межах запропонованої тематики передбачено удосконалення умінь і навичок формулювати, інтерпретувати та відстоювати власні погляди, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати, вести дискусію, писати коротке есе, листи, статті, створювати проекти, робити аргументовані висновки. Оптимізована система вправ і завдань спонукає до організації навчання у формі діалогу культур.

Посібник адресовано учням старших класів профільної школи, учителям іспанської мови, методистам з іноземних мов обласних ІППО, студентам мовних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів.

Запропоновані посібники виконують такі основні завдання:

1) розширюють зміст базового курсу іноземної мови, вивчення якого здійснюється на загальноосвітньому рівні;

2) поглиблюють і модифікують зміст профільного курсу іноземної мови з метою його засвоєння на рівні, необхідному для задоволення різноманітних пізнавальних інтересів старшокласників;

3) забезпечують створення й усвідомлення цілісної картини світу;

4) забезпечують прогресивний розвиток індивідуальної освітньої траєкторії учня старшої школи;

5) сприяють професійному самовизначенню старшокласників;

6) сприяють подальшому розвитку ключових і предметних компетентностей школярів;

7) забезпечують комплексну реалізацію комунікативної, розвивальної, виховної та освітньої цілей навчання.

Упровадження зазначених елективних курсів у практику старшої школи урізноманітнює, розширює та поглиблює зміст шкільної іншомовної освіти новими засобами й технологіями їх використання, сприяє її адаптації до європейських стандартів.

Анотація

У статті розглядаються освітньо-методичні ресурси для профільного навчання іноземних мов у новій українській школі, підготовлені науковими співробітниками відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України.

Розкривається актуальність проблеми та характеризується зміст навчальної програми елективних курсів.

Описуються основні питання змісту навчальних посібників та їх місія у змісті навчання іноземної мови учнів профільної школи (1) Культура і мистецтво Великої Британії (Culture and art of Great Britain); 2) Англійська мова для ділового спілкування (English for Business Communication); 3) Країнознавство: Іспанія і Латинська Америка (Bienvenidos a España y América Latina; 4) Німецькомовні країни (Deutschsprachige Länder)).

Ключові слова: навчальні посібники, елективні курси, профільна школа, іноземна мова.

EDUCATIONAL-METHODOLOGICAL RESOURCES FOR PROFESSIONAL EDUCATION FOR FOREIGN LANGUAGES IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article deals with the educational and methodological resources for profile education of foreign languages in the new Ukrainian school, prepared by the teaching foreign languages department scientists of the Institute of Pedagogics of the National Academy of Sciences of Ukraine.

The relevance of the problem is revealed and the content of elective courses program is characterized.

The main issues of textbooks contents and their mission in the content of foreign language learning for profile school pupils is described (1) Культура і мистецтво Великої Британії (Culture and art of Great Britain); 2) Англійська мова для ділового спілкування (English for Business Communication); 3) Country Studies: Spain and Latin America (Bienvenidos a España y América Latina; 4) German-speaking countries (Deutschsprachige Länder)).

Key words: textbooks, elective courses, profile school, foreign language.